

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/45626
GK.139

Sayı : 89456481/610- 624
Konu : Yazılı soru önergesi (7/45626)

24-10-2014

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 23.06.2014 tarih ve 183729 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde yer alan İstanbul Milletvekili Sayın Av. Mahmut TANAL tarafından verilen 7/45626 esas numaralı yazılı soru önergesine verilen cevap ekte sunulmaktadır.
Gereğini arz ederim.

Faruk ÇELİK
Bakan

Ek: Cevap (4 sayfa)

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN AV. MAHMUT TANAL'IN 7/45626 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR

Bakanlığımızca hazırlanan; alt işveren işçilerinin iş mevzuatından kaynaklanan haklarını kullanmalarını sağlayan, hak kayıplarını ortadan kaldıran, ücretlerini garantiye alan, kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan alt işveren sözleşmeleri ve uygulamalarının iş mevzuatına uygunluğunu sağlayan, yer altında çalışan işçilerin haftalık çalışma süreleri ve yıllık ücretli izin sürelerinin yeniden düzenlenmesini sağlayan, yer altında çalışan işçilere fazla çalışma yaptırılmasını yasaklayan, bu işçilerin iş güvencesi hükümlerinden yararlanmasını kolaylaştıran düzenlemeleri de kapsayan, İş Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun yürürlüğe girmiştir.

Alt işveren çalışma sisteminin, çalışma ortamında sağlanacak sağlık ve güvenlik şartları üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve bu Kanun uyarınca yayımlanmış olan alt mevzuatlarda hem asıl işveren hem de alt işverenler için ayrı ayrı yükümlülükler belirlenmiş olup müteselsil sorumluluk bulunmaktadır. Ayrıca yükümlülüklerin yerine getirilmesi bakımından aynı çalışma alanını paylaşan işverenler arasında da koordinasyon halinde bulunulması Kanunen zorunluluktur. Aynı çalışma alanını kullanan işverenler için iş sağlığı ve güvenliği hususunda uyulması gereken yükümlülükler Kanunun “İş sağlığı ve güvenliğinin koordinasyonu” başlıklı 23’üncü maddesinde yer verilmiştir:

“(1) Aynı çalışma alanını birden fazla işverenin paylaşması durumunda işverenler; iş hijyeni ile iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin uygulanmasında iş birliği yapar, yapılan işin yapısı göz önüne alınarak mesleki risklerin önlenmesi ve bu risklerden korunulması çalışmalarını koordinasyon içinde yapar, birbirlerini ve çalışan temsilcilerini bu riskler konusunda bilgilendirir.

(2) Birden fazla işyerinin bulunduğu iş merkezleri, iş hanları, sanayi bölgeleri veya siteleri gibi yerlerde, iş sağlığı ve güvenliği konusundaki koordinasyon yönetim tarafından sağlanır. Yönetim, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden diğer işyerlerini etkileyecek tehlikeler hususunda gerekli tedbirleri almaları için işverenleri uyarır. Bu uyarılara uymayan işverenleri Bakanlığa bildirir.”

Bununla birlikte, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 22’nci maddesi gereği elli ve daha fazla çalışanın bulunduğu ve altı aydan fazla süren sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde oluşturulması zorunlu olan iş sağlığı ve güvenliği kurullarına ilişkin asıl işveren-alt işveren ilişkisinin bulunduğu durumlarda Kanunun “İş sağlığı ve güvenliği kurulu” başlıklı 22’nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hükümlere uyulur:

“(2) Altı aydan fazla süren asıl işveren-alt işveren ilişkisinin bulunduğu hallerde;

a) Asıl işveren ve alt işveren tarafından ayrı ayrı kurul oluşturulmuş ise, faaliyetlerin yürütülmesi ve kararların uygulanması konusunda iş birliği ve koordinasyon asıl işverence sağlanır.

b) Asıl işveren tarafından kurul oluşturulmuş ise, kurul oluşturması gerekmeyen alt işveren, koordinasyonu sağlamak üzere vekâleten yetkili bir temsilci atar.

c) İşyerinde kurul oluşturması gerekmeyen asıl işveren, alt işverenin oluşturduğu kurula iş birliği ve koordinasyonu sağlamak üzere vekâleten yetkili bir temsilci atar.

ç) Kurul oluşturması gerekmeyen asıl işveren ve alt işverenin toplam çalışan sayısı elliden fazla ise, koordinasyonu asıl işverence yapılmak kaydıyla, asıl işveren ve alt işveren tarafından birlikte bir kurul oluşturulur.

(3) Aynı çalışma alanında birden fazla işverenin bulunması ve bu işverenlerce birden fazla kurulun oluşturulması hâlinde işverenler, birbirlerinin çalışmalarını etkileyebilecek kurul kararları hakkında diğer işverenleri bilgilendirir.”

Ayrıca, 6331 sayılı Kanun kapsamında yayımlanan alt düzenlemelerde de alt işverenler için yükümlülükler tanımlanmıştır. Alt işverenler çalışanlarının hizmet sundukları işyerinin görev yaptıkları bölümlerine özgü risk değerlendirmesi çalışmaları da dahil olmak üzere, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi, çalışanlarına iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sağlanması gibi birçok konudan yükümlüdür. Örneğin; 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 23'üncü maddesi ile 29.12.2012 tarih ve 28512 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliğinin 15 ve 16'ncı maddelerinde asıl işveren ve alt işveren ilişkisinin bulunduğu işyerlerinde risk değerlendirmesi ve çalışanların işyerinde karşılaşılabilecekleri sağlık ve güvenlik riskleri ile düzeltici ve önleyici tedbirler hakkında bilgilendirilmesine dair hükümler yer almaktadır. Benzer şekilde, 18.06.2013 tarih ve 28681 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmeliğin 17 ve 18'inci maddelerinde aynı çalışma alanında bulunan işverenlerle ilgili iş sağlığı ve güvenliğinin koordinasyonu ve asıl işveren ve alt işveren ilişkisinin bulunduğu işyerlerine dair hükümler de bulunmaktadır.

Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi, ülke genelinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili politika ve stratejilerin belirlenmesi için tavsiyelerde bulunmak üzere Bakanlar Kurulunun 06.06.2000 tarihli ve 2000/684 sayılı Kararı ile kabul edilen, "Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)" ile 16.03.2004 tarih ve 25404 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan "ILO İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına İlişkin 155 sayılı Sözleşme"ye dayanılarak 25.02.2005 tarihinde kurulmuştur. Çalışmalarını 20.01.2006 tarihli yönerge çerçevesinde yürüten Konseyin 6331 sayılı Kanunla birlikte ve Kanunun Konseyle ilgili 21'inci maddesi gereği çalışmalarının ayrı bir yönetmelikle düzenlenmesi kararı alınmıştır. "Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi Yönetmeliği" 05.02.2013 tarihli ve 28550 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Geçtiğimiz dönemlerde hazırlanan 2006-2008 ve 2009-2013 Dönemleri Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgeleri ve Eylem Planları ülkemizin ulusal hedef ve stratejilerinin belirlenmesi, uygulanması ve bu uygulamaların izlenmesi anlamında büyük önem taşımaktadır.

Bununla birlikte Türkiye'nin iş sağlığı ve güvenliği konusunda 2014-2018 (beş yıllık) döneminde ulaşılması planlanan hedeflere ilişkin çalışmalar devam etmektedir.

Ülkemizin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yakın tarihi incelendiğinde bu alanı düzenleyen mevzuatın büyük ölçüde 4857 sayılı İş Kanunu ve buna bağlı olarak çıkarılan alt düzenlemeler çerçevesinde şekillendiği, söz konusu çerçevenin ise önlemeye dayalı bir yaklaşımdan ziyade reaktif yani sonucu müteakip düzeltici faaliyetlerin ön plana çıktığı bir yapıyı içerdiği görülmektedir. Bu anlamda, önleyici yaklaşımı ön planda tutan ve risk değerlendirmesini temel alan bir yaklaşımla genele şamil müstakil bir düzenlemeye duyulan ihtiyaç 2003 yılından bu yana sürekli dile getirilmiş, süreç 6331 sayılı Kanun ve ikincil düzenlemelerinin peyderpey yayımlanması ile sürdürülmüş ve 4857 sayılı Kanun ve alt düzenlemeleri kapsamında eski mevzuattaki yaklaşım AB mevzuatı ile paralel şekilde büyük ölçüde değiştirilmiştir.

Bu kapsamda, 19.09.2013 tarihli ve 28770 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Maden İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği; Avrupa Birliğinin maden sektörüne yönelik iki temel direktifi ile "Maden ve Taş Ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzük" temel alınarak hazırlanmıştır. Söz konusu düzenleme, yerüstü ve sondajla maden çıkarılan işyerlerinde çalışanların sağlık ve güvenliğinin korunması için uyulması gerekli asgari şartlar belirlenmiştir.

Bu yönden ele alındığında ve mevzuatta kaçış ve yaşam odaları hususu incelendiğinde; 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun “İşverenin genel yükümlülüğü” başlıklı 4 üncü maddesinde,

“MADDE 4 – (1) İşveren, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olup bu çerçevede,

a) Mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması, organizasyonun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapar.”

hükmü ile birlikte, Maden İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliğinin 8’inci ve 9’uncu maddelerinde,

“Kaçış ve kurtarma araçları

MADDE 8 – (1) İşveren, bir tehlike anında çalışanların çalışma yerlerini en kısa zamanda ve güvenli bir şekilde terk edebilmeleri için uygun kaçış ve kurtarma araçlarını sağlar ve kullanıma hazır bulundurur.

İletişim, uyarı ve alarm sistemleri

MADDE 9 – (1) İşveren, işyerinin bütününde gerekli haberleşme ve iletişim sistemini kurar.

(2) İşveren, ihtiyaç halinde yardım, kaçış ve kurtarma işlemlerinin derhal uygulamaya konulabilmesi için gerekli uyarı ve diğer iletişim sistemlerini hazır bulundurur.”

hükümleri yer almaktadır. Dolayısıyla mevzuatta yer alan hükümlerde işyerinde önlem alınmasını temin etmek üzere işverene çok sayıda yükümlülük verilmiş ve gelişen teknoloji ve yeni mevzuat yaklaşımına uygun olarak adı kaçış ve yaşam odası olarak belirtilmese dahi çalışma ortamında her türlü tedbirin alınması gerektiği belirtilmiştir.

İşveren; bir tehlike anında çalışanların çalışma yerlerini en kısa zamanda ve güvenli bir şekilde terk edebilmeleri için uygun kaçış ve kurtarma araçlarını sağlamak ve kullanıma hazır bulundurmak, herhangi bir tehlike durumunda, tüm çalışanların işyerini derhal ve güvenli bir şekilde terk edebilmeleri için gerekli tedbirler almak, kaçışın zor olduğu, zaman aldığı veya sağlığa zararlı havanın solunabileceği veya oluşabileceği yerlerde, temiz hava sağlayan taşınabilir solunum cihazları bulundurmak bu cihazlar en kısa sürede ve kolaylıkla ulaşılabilir ve kullanıma hazır şekilde muhafaza etmekle yükümlüdür.

Ayrıca İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik 10’uncu maddesine göre işverenin, işyerinde acil durumların meydana gelmesi halinde çalışanların bu durumun olumsuz etkilerinden korunması için bulundukları yerden güvenli bir yere gidebilmeleri amacıyla izlenebilecek uygun tahliye düzenlemelerini acil durum planında belirteceği ve çalışanlara önceden gerekli talimatları vereceği hususu hüküm altına alınmıştır.

Eynez Köyü Karanlıkdere Mevkii Soma Manisa adresinde bulunan Soma Kömürleri A.Ş. Yeraltı Kömür İşletmesi unvanlı işyerinde yer altı ocağında meydana gelen iş kazasına müteakip Başkanlığımızca derhal inceleme teftişi başlatılmış olup iş kazasına ilişkin inceleme teftişi devam etmektedir. İnceleme teftişi, 5 müfettişten oluşan bir heyet tarafından gerçekleştirilmektedir. Heyet; 3 maden mühendisi, 1 elektrik mühendisi, 1 makine mühendisinden oluşmaktadır.

Soma Kömürleri A.Ş. Yeraltı Kömür İşletmesi unvanlı işyerinde yer altı ocağında meydana gelen iş kazasının ardından işyerinde hayati tehlike bulunması sebebiyle 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 25’inci maddesi uyarınca iş durdurulmuştur. Kanunun 25’inci maddesinin altıncı fıkrası; “İşveren, işin durdurulması sebebiyle işsiz kalan çalışanlara ücretlerini ödemekle veya ücretlerinde bir düşüklük olmamak üzere meslek veya durumlarına göre başka bir iş vermekle yükümlüdür.” şeklinde düzenlenmiştir. Bu hüküm uyarınca, işin

durdurulması sebebiyle işsiz kalan işçilere ücretlerinin ödenmesine ilişkin işverenin yükümlülüğü bulunmaktadır.

Ayrıca konu ile ilgili olarak 6545 sayılı Kanun 28.06.2014 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, söz konusu Kanunun 102’nci maddesi ile 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

a) Eynez maden ocağı işletmesinde 13.05.2014 tarihi itibarıyla, 31.05.2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı olanlara veya bunların 5510 sayılı Kanunun 34’üncü maddesinde sayılan hak sahiplerine aynı maddede belirtilen oranlarda, son aylık net ücretleri esas alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanınca belirlenen sürede Fondan aylık ödeme yapılır. Bu ödemelerden herhangi bir vergi ve kesinti yapılmaz.

b) Eynez, Atabacası ve Işıklar maden ocağı işletmelerinde 13.05.2014 tarihi itibarıyla, 5510 sayılı Kanunun 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı olanlara; işyerinin kapalı olduğu dönemle sınırlı olmak üzere, 6331 sayılı Kanunun 25’inci maddesinin 6’ncı fıkrasında belirtilen ve işveren tarafından ödenmeyen ücretleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanınca belirlenen süre ile aylık olarak Fondan ödenir ve yapılan bu ödemeler yasal faiz uygulanmak suretiyle işverenden tahsil edilir.”